

เรื่อง ขับเคลื่อนชุมชนการดูแลสุขภาพสร้าง ชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่

๓๐๕

ระบบอาหารชุมชน มั่นคง ปลอดภัย

“ปลูกอยู่ปลูกกิน” ที่โคกจาน

องค์การบริหารส่วนตำบลโคกจาน
อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี

“ปลูกอยู่ ปลูกกิน” ที่โคกจาน

องค์การบริหารส่วนตำบลโคกจาน อำเภอดงหลวง จังหวัดอุบลราชธานี

สถานะของพื้นที่

ตำบลโคกจานพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม ประชาชนในพื้นที่ประกอบอาชีพทำนาปลูกข้าวเป็นหลัก แต่เนื่องจากเกิดความแห้งแล้งผลผลิตในการปลูกข้าวได้ไม่เพียงพอในการอุปโภคและบริโภค และหลังจากฤดูเก็บเกี่ยวประชาชนไม่มีงานทำเกิดการว่างงาน จึงทำให้เกิดการรวมตัวกันของชุมชนและจัดตั้งกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ขึ้นในแต่ละหมู่บ้านโดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน เพื่อเป็นการหารายได้เพิ่มและเป็นอาชีพเสริม เช่น กลุ่มปลูกผัก กลุ่มโรงสีข้าวอ่อนสีเกษตรอินทรีย์ ใช้แหล่งสาธารณะประโยชน์ของพื้นที่ที่มีอยู่ เช่น ลำห้วย อ่างเก็บน้ำห้วยระเว สระน้ำสาธารณะประโยชน์ ร่วมกัน นอกจากนี้ยังเป็นการรวมตัวกันเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยมีการจัดตั้งกองทุนธนาคารหมู่บ้าน ธนาคารข้าว การลงแขกดำนา เกี่ยวข้าว เพื่อเป็นการช่วยเหลือกันและสร้างสวัสดิการให้กับประชาชนในแต่ละหมู่บ้านในเขตตำบลโคกจานโดยผู้นำชุมชนผู้ใหญ่บ้าน มีการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในแต่ละหมู่บ้านเกิดการพึ่งพาตนเองพออยู่พอกิน และสร้างความรักความสามัคคีให้เกิดขึ้นในชุมชน และเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง เป็นหมู่บ้านจัดการตนเอง และได้รับการช่วยเหลือและสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลโคกจานและหน่วยงานของรัฐ

ด้วยวิถีการดำรงชีวิตของคนในแต่ละหมู่บ้านของตำบลโคกจานไม่มีความแตกต่างกัน ภาษาที่ใช้สื่อสารเป็นอีสาน รับประทานข้าวเหนียวเป็นอาหารหลัก ส่วนมากนับถือศาสนาพุทธ และศาสนาคริสต์ อยู่ด้วยกันแบบพี่น้อง คอยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ประเพณีวัฒนธรรม ตามฮีตสิบสองคองสิบสี่ ได้แก่ บุญกุ่ม ข้าวใหญ่ เป็นต้น

สภาพทั่วไป

ลักษณะที่ตั้ง ตำบลโคกจาน อำเภอดงหลวง จังหวัดอุบลราชธานี ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของอำเภอดงหลวง ห่างจากอำเภอดงหลวง ประมาณ ๑๐ กิโลเมตร และห่างจากจังหวัดอุบลราชธานีประมาณ ๖๐ กิโลเมตร เนื้อที่ทั้งหมดของตำบลโคกจาน ๔๔,๐๕๑ ไร่ พื้นที่ทำการเกษตร ๓๙,๓๐๐ ไร่ เส้นทางคมนาคมสัญจรในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นถนนลูกรัง ถนนดิน เส้นทางเชื่อมระหว่างหมู่บ้านเป็นถนนลูกรัง ถนนดิน ประชาชนใช้เพื่อสัญจรไปมาติดต่อกันระหว่างหมู่บ้าน ขนส่งสินค้าทางการเกษตรไปจำหน่ายในตัวอำเภอดงหลวง

จำนวนครัวเรือนและจำนวนประชากร ๑,๔๗๕ ครัวเรือน ประชากรทั้งหมด ๕,๔๓๐ คน แยกเป็น ชาย ๒,๗๕๗ คน หญิง ๒,๖๗๓ คน ครัวเรือนเกษตรกร ๑,๑๒๗ ครัวเรือน แบ่งเป็นทำนา ๑,๐๑๑ ครัวเรือน เลี้ยงสัตว์ ๑๑๔ ครัวเรือน ทำไร่ ๑๑ ครัวเรือน มีพื้นที่ ๗๐๕ ครัวเรือนจากการเกษตร ๖๐๕ ครัวเรือน ค่าใช้จ่ายด้านอาหาร ๑๗๕ ครัวเรือน

สถานการณ์ปัญหาที่สำคัญด้านการเกษตรและอาหารของชุมชน ตำบลโคกจานเป็นตำบลที่ห่างไกลจากตัวจังหวัดอุบลราชธานีการเดินทางสัญจรลำบาก แห้งแล้ง เส้นทางคมนาคมสัญจรในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นถนนลูกรัง ถนนดิน เส้นทางเชื่อมระหว่างหมู่บ้านเป็นถนนลูกรัง ถนนดิน ลักษณะขรุขระเป็นหลุมเป็นบ่อรวมกัน จำนวน ๕๐ กิโลเมตร ประชาชนใช้เพื่อสัญจรไปมาติดต่อกันระหว่างหมู่บ้าน ไม่สะดวกพื้นที่อาชีพส่วนใหญ่ ทำนา จำนวน ๒,๒๘๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๒ ของประชากรทั้งตำบล มีปัญหาเรื่องปุ๋ยเคมีราคาแพง โรคแมลงศัตรูระบาด ภัยธรรมชาติจำนวนไม่น้อยกว่า ๑๕๐ ราย มูลค่าความเสียหาย มากกว่า ๑๕๐๐,๐๐๐ บาท ขาดเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีในการเพาะปลูก ขาดความรู้ใหม่ ๆ ในการทำการเกษตร ประชาชนมีภาระหนี้สิน

๔๐,๐๐๑ บาท ถึง ๔๐,๐๐๐ บาท ร้อยละ ๒๐ จากสาเหตุการทำกรเกษตร ร้อยละ ๔๓ รับจ้างต่างถิ่นจำนวน ๓๐๗ คน รายได้จากขายผลผลิต น้อยกว่า ๔๐,๐๐๐ บาทต่อปี มีภาระหนี้สินจากการเกษตร การศึกษานูตร ค่าใช้จ่ายด้านอาหาร ประชาชนในตำบลไม่มีแหล่งเงินกู้ยืมของครัวเรือน จำนวน ๓๗๕ ครัวเรือน ร้อยละ ๓๒.๓๖ ไม่มีการออมเงิน จำนวน ๔๑๙ ครัวเรือน ร้อยละ ๓๖.๔ ไม่มีอาชีพเสริมจำนวน ๑,๖๑๒ คน ร้อย ๓๕.๘๓ มีความต้องการให้ส่งเสริมด้านการประกอบอาชีพและด้านอื่นๆ จำนวน ๕๘๕ คน ร้อยละ ๑๓ การใช้ปุ๋ยเคมีทำให้ประชาชนมีรายจ่ายเพิ่มขึ้นเป็นภาระหนี้สิน ร้อยละ ๔๓ มีปัญหาสิ่งแวดล้อมของครัวเรือน ร้อยละ ๑๕.๑๔ คือการใช้สารเคมี และประชาชนขาดการออมเงิน ร้อยละ ๓๖.๔ มีการเจ็บป่วยเรื้อรังหรือพิการ จำนวน ๔๓๕ คน โดยเจ็บป่วยโรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูง จำนวน ๑๒๒ คน ร้อยละ ๒๒.๗๒ โรคปวดข้อ ข้อเสื่อม จำนวน ๗๑ คน ร้อยละ ๑๒.๖๖ ไม่มีผู้ดูแล จำนวน ๑,๐๒๑ คน ร้อยละ ๒๒.๖๔

พัฒนาการระบบอาหารชุมชนของตำบลโคกจาน

นโยบายและวิสัยทัศน์ขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกจาน ได้ยึดหลักการทำงานคือ “ประชาชนคือลูกค้า เป็นผู้ให้บริการคนสำคัญ ต้องบริการด้วยหัวใจ” โดยการกำหนดให้มีการพัฒนาชุมชน หมู่บ้าน องค์กรชุมชนให้น่าอยู่ โดยใช้ทุนทางสังคม ให้เป็นไปตามกลไกของกฎหมายและอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้เข้มแข็งด้วยศักยภาพของชุมชนเอง โดยองค์การบริหารส่วนตำบลโคกจาน เป็นกลไกสำคัญหลักในการขับเคลื่อนกิจกรรม ทำหน้าที่เชื่อมโยง ประสาน ส่งเสริมและสนับสนุนให้กลุ่ม แหล่งเรียนรู้ องค์กรภาครัฐ องค์กรภาคประชาชน ท้องที่ (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน) ได้ดำเนินกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้เกิดการเสริมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ ด้วยการสร้างระบบอาหารให้ชุมชน โดยเน้นกิจกรรมการปลูกข้าวไว้กินเอง ช่วยลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ และปลูกพืชผักสวนครัว รั้วกินได้

การพัฒนาตำบลโคกจานมีเส้นทางการพัฒนาตำบล และสร้างเครือข่ายในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ จากกลุ่มมาสู่ชุมชน จากชุมชนมาสู่ท้องถิ่น เพื่อแก้ไขปัญหา ตอบสนองความต้องการของชุมชนเอง ซึ่งสรุปเส้นทางการพัฒนาสรุปได้เป็น ๓ ระยะ ดังนี้

ระยะที่หนึ่ง พัฒนาเพื่อสนองต่อนโยบายรัฐและสร้างคนให้ช่วยเหลือตนเองได้ (พ.ศ. ๒๕๓๕-๒๕๔๒) องค์การบริหารส่วนตำบลโคกจานได้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินงานและการดำรงชีวิต ใช้หลักการเข้าใจ เข้าถึง เพื่อการพัฒนา ทำให้เกิดการรวมตัว ร่วมแรง ร่วมทุนกันของคนในตำบลเป็นกลุ่มต่างๆ ขึ้น เช่น การระดมทุนจากสมาชิกจัดตั้งร้านค้าสวัสดิการจนพัฒนามาเป็นร้านค้าชุมชน กลุ่มจักรยาน การตั้งกลุ่มธนาคารข้าว เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนข้าว และธนาคารหมู่บ้านเพื่อช่วยเหลือกันด้านการเงิน

ระยะที่สอง ปรับการทำงานที่เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน(พ.ศ.๒๕๔๓-๒๕๔๙) องค์การบริหารส่วนตำบลโคกจาน ร่วมกับแกนนำ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน หน่วยงานภาครัฐ เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โรงเรียน โดยร่วมกันสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มต่างๆ เพิ่มขึ้นเพื่อให้แต่ละกลุ่มเชื่อมโยงการช่วยเหลือให้ขยายเพิ่มมากขึ้น เช่น จัดตั้งโรงเรียนชวนาเกษตรอินทรีย์ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตร เป็นแหล่งฝึกประสบการณ์ให้กับนักเรียนในชุมชน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด เพื่อทำ“เกษตรปลอดภัยเคมีในพื้นที่”

ระยะที่สาม การพัฒนาเพื่อสร้างความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันอย่างยั่งยืน(พ.ศ.๒๕๕๐-ปัจจุบัน) เน้นการสร้างสังคมน่าอยู่ร่วมกัน เพื่อลดปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองที่มีอย่างต่อเนื่องเป้าหมายเพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม คนในสังคมชุมชนช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เป็นการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและให้ครอบคลุมทุกด้านทุกพื้นที่ มีการรวมตัวกันทำประโยชน์ให้กับสังคม เช่น กลุ่มสภาเด็กและเยาวชน กองทุนธนาคารโคกระบือและประสานงานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกเพื่อหนุนเสริมการพัฒนาพื้นที่ตำบลโคกจานเช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี สำนักงานเกษตรอำเภอตระการพืชผล สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอตระการพืชผล สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในปีพ.ศ ๒๕๕๕ ตำบลโคกจานเข้าร่วมเป็นเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ตำบลสุขภาวะเครือข่ายเทศบาลตำบลเขมราฐ ผ่านกระบวนการนำใช้เครื่องมือวิจัยชุมชน(RECAP) และข้อมูลตำบล(TCNAP) เพื่อค้นหาศักยภาพ และปัญหาของตำบลมีกระบวนการรับรู้ พ.ศ. ๒๕๕๖ ตำบลโคกจานได้เข้าร่วมเป็นเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่เข้มแข็งภายใต้การสนับสนุนและขับเคลื่อนงานจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)และศูนย์วิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพชุมชน คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ส่งผลให้พัฒนาตนเองเป็นตำบลศูนย์เรียนรู้ พ.ศ.๒๕๕๗ เข้าร่วมโครงการขับเคลื่อนเกษตรกรรมยั่งยืนสู่อาหารเพื่อสุขภาวะ ส่งผลให้การขับเคลื่อนงานขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกจานองค์กรชุมชน ภาคีพัฒนาในตำบลมุ่งเป้าไปสู่การพัฒนาระบบเกษตรกรรมยั่งยืนสู่อาหารเพื่อสุขภาวะ มุ่งเน้นการดำเนินงานตาม ๕ ชุดกิจกรรมที่เสมือนเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนงานของตำบล ได้แก่ ๑)การพัฒนากระบวนการผลิต ๒) การเข้าถึงและการกระจายอาหาร ๓) อาหารจัดการโรค ๔) การบริหารจัดการกองทุนและการจัดระบบสวัสดิการ ๕) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่ออาหารปลอดภัยในชุมชน

จากการดำเนินงานพัฒนาตนเองตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาของตำบลโคกจาน ทำให้มีทุนทางสังคม ที่มีแนวทางการดำเนินงานและกิจกรรมรวมทั้งผลกระทบที่เกิดขึ้นกับคนในตำบล โดยมีการทำงานและกิจกรรมที่เกี่ยวกับการจัดการเศรษฐกิจร่วมกับการจัดการระบบอาหารชุมชน มีการจัดการด้านการดูแลสุขภาพและสังคมที่เน้นการช่วยเหลือเกื้อกูลด้วยสวัสดิการและการจัดการทรัพยากร เงินและความรู้ให้คนในตำบลมีโอกาสเข้าถึงได้มากที่สุด รวมถึงการจัดการสภาวะแวดล้อมดำเนินการเพื่อสนับสนุนการเกษตร ซึ่งเป็นส่วนขับเคลื่อนระบบอาหารชุมชน โดยมีการจัดการด้านการเมืองการปกครองเป็นกลไกในการสร้างกติกาให้อยู่ร่วมกันได้ ลักษณะทุนทางสังคมที่เป็นศักยภาพมี ๓ ประเด็น ดังนี้

ทูลทางสังคมและศักยภาพของชุมชน ในการพัฒนาระบบอาหารชุมชน

๑. ทูลทางสังคมและศักยภาพของชุมชน ๖ ระดับ เป็นลักษณะทูลทางสังคมที่เป็นศักยภาพส่งผลต่อการขับเคลื่อนและพัฒนาระบบอาหารชุมชน ตลอดจนการจัดการปัญหาและความต้องการของประชาชนเกี่ยวกับระบบอาหารของชุมชน สามารถพัฒนาตนเองจนมีระบบอาหารเพื่อพึ่งตนเอง มีทูลทางสังคมทั้ง ๖ ระดับดังรายละเอียดต่อไปนี้

๑.๑ ทูลทางสังคม ระดับบุคคลและครอบครัว เป็นทูลที่มีศักยภาพในการจัดการระบบอาหารชุมชน ประกอบด้วยผู้นำท้องถิ่น(คณะผู้บริหาร สมาชิกสภา พนักงานเจ้าหน้าที่) ผู้นำท้องถิ่น(กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน) ผู้แทนกลุ่มอาชีพ ตัวแทนของหมู่บ้าน ตัวแทนประชาคมแต่ละหมู่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ผู้มีจิตอาสา ประชาชนด้านการเกษตรการทำนา ประชาชนด้านสมุนไพร (หมอยาพื้นบ้าน หมอนวดแผนไทย) ประชาชนด้านพิธีกรรม(หมอสู่ขวัญ) ประชาชนด้านงานหัตถกรรมพื้นบ้าน โดยทูลระดับบุคคล ครัวเรือนมีบทบาทในการเพิ่มรายได้และสร้างอาหารให้กับชุมชน โดยการทำอาชีพเสริม เช่น ปลูกผักสวนครัว ครอบครัวย่างเศรษฐกิจพอเพียง ทำหน่อไม้ส้ม ทำไข่เค็ม จักสาน สานแห เย็บผ้า น้ายาล้างจาน ทอผ้า ผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ ไผ่หนุบ ทอเสื่อ เป็นต้น การลดรายจ่ายในครัวเรือนได้แก่ การปลูกผักสวนครัวไว้กินเองบริเวณบ้าน การนำใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต การสนับสนุนการทำบัญชีครัวเรือน

๑.๒. ทูลทางสังคม ระดับกลุ่มทางสังคมและองค์กรชุมชนเป็นทูลที่เกิดจากการรวมตัว ทำกิจกรรมในระบบอาหารชุมชน ประกอบด้วย กลุ่มธนาคารข้าวบ้านไร่แดง กลุ่มโรงเรียนชานาบ้านน้อย หมู่ที่ ๘ กลุ่มข้าวหอมมะลิอินทรีย์ กลุ่มเลี้ยงโคกระบือ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มสตรี โรงสีอ่อนสีเกษตรอินทรีย์ โรงเรียนชานาบ้านโนนสว่าง หมู่ที่ ๙ กลุ่มปลูกเผือก กลุ่ม อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในตำบลโคกจานทุกหมู่บ้าน ชมรมสร้างสุขภาพบ้านโคกจาน หมู่ที่ ๑ ,๓ หมอโบราณ กลุ่มรักษาสุนัข กลุ่มผู้ปลูกสมุนไพร ร้านค้าชนบท กองทุนร้านค้า กลุ่มผู้ใช้น้ำ หมู่ที่ ๖,๙ โดยทูลระดับกลุ่มและองค์กรชุมชนมีบทบาทพัฒนาระบบการผลิต ส่งเสริมให้ประชาชนรวมกลุ่มในตำบลผลิตและกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวสู่เพื่อนเกษตรกรด้วยกัน จัดทำหลักสูตรการคัดพันธุ์ข้าวในตำบลอบรมการเพาะเชื้อชีวภาพเพื่อกำจัดศัตรูพืช ส่งเสริมให้มีแปลงตัวอย่างให้ผู้สนใจได้ศึกษา การเข้าถึงและการกระจาย ประกอบอาชีพตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงที่เหมาะสมในท้องถิ่น การปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ อาหาร จัดการโรค พัฒนาศักยภาพ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ดูแลสุขภาพ รณรงค์ ประชาสัมพันธ์ให้เกิดความรู้และความเข้าใจที่นำไปสู่การปรับพฤติกรรมกรบริโภคอาหารเพื่อป้องกันและจัดการโรค เช่น การลดเค็ม ลดหวาน การลดการใช้สารเคมีการเกษตร การบริหารจัดการทุนและการจัดระบบสวัสดิการ จัดตั้งกองทุนและหรือจัดระบบสวัสดิการสนับสนุนครอบครัวเกษตรกร ผู้ทำเกษตรกรรมยั่งยืน ผู้ผลิตอาหารปลอดภัยในชุมชน หรือผู้กระจายอาหารปลอดภัยในชุมชน จำหน่ายอาหารปลอดภัยการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่ออาหารปลอดภัยในชุมชน รณรงค์การอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อรักษา เพิ่มแหล่งอาหารในชุมชนป่าโคกน้ำคำ

๑.๓. ทูลทางสังคม ระดับหน่วยงานและแหล่งประโยชน์ ในตำบลโคกจานพบว่าทูลทางสังคมที่ช่วยขับเคลื่อนประกอบด้วยหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาระบบอาหารชุมชนได้แก่ สำนักงานเกษตรอำเภอตระการพืชผล ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสาขาตระการพืชผล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โรงเรียนประถมศึกษา สถานีตำรวจภูธรโคกจาน เกษตรอำเภอตระการพืชผล พัฒนาชุมชนอำเภอตระการพืชผล องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี ที่ดำเนินกิจกรรมและงาน คือ ส่งเสริมให้มีความรู้ด้านอาชีพ โดยการประสานความร่วมมือส่งต่องานและกิจกรรมการเข้าถึงและการกระจาย ด้วยการนำแนวเศรษฐกิจพอเพียงที่เหมาะสมในท้องถิ่นไปปรับใช้ในหน่วยงาน เช่น โรงเรียน

ชาวนาเกษตรอินทรีย์ จำนวน ๔ แห่ง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน ๔ แห่ง อาหาร จัดการโรค พัฒนาศักยภาพ อสม.ดูแลสุขภาพ การพัฒนาเมนูอาหารที่เหมาะสมกับผู้ป่วย โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโคกน้อย แหล่งประโยชน์ที่สนับสนุนการทำการเกษตรในตำบลประกอบด้วยอ่างเก็บน้ำห้วยระเว ห้วยระเว ห้วยพ่อเฒ่า ห้วยกวาดโดน ห้วยไผ่บ้าน ห้วยศาลา ห้วยหึ่งช้าง ห้วยผีผวน

๑.๔ ทูทางสังคม ระดับหมู่บ้าน ประกอบด้วย กลุ่มศูนย์พันธุ์ข้าวชุมชน กลุ่มปุ๋ยอินทรีย์ กลุ่มปลูกสมุนไพร โรงสีอ่อนสีเกษตรอินทรีย์ กองทุนหมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ธนาคารหมู่บ้าน กองทุนธนาคารข้าว หมู่บ้านจัดการตนเองเกษตรพึ่งตนเอง หมู่ที่ ๔ หมู่บ้านจัดการตนเองเกษตรกรรมยั่งยืน หมู่ที่ ๔ หมู่บ้านต้นเศรษฐกิจพอเพียงหมู่ที่ ๓ หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงหมู่ที่ ๑ , ๕ หมู่บ้านส่งเสริมอาชีพ หมู่ที่ ๘,๑๑ หมู่บ้านวิถีโคกน้ำคำ หมู่ที่ ๑๐ ,๑๒ หมู่บ้านอนุรักษ์อาหารชุมชน หมู่ที่ ๒ โดยทุกระดับหมู่บ้านเข้ามามีบทบาทในเรื่องการพัฒนากระบวนการผลิต จัดทำหลักสูตรการคัดพันธุ์ข้าวในตำบล นำเสนอแผนงานโครงการผลิตและกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวในแผนพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบลโคกจาน เพื่ออุดหนุนงบประมาณ การเข้าถึงและการกระจาย ส่งเสริมให้ประชาชนประกอบอาชีพตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงที่เหมาะสมในท้องถิ่น การปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ การใช้พื้นที่สาธารณะ ปลูกพืชผักริมถนน ทำให้คนในชุมชนเข้าถึงอาหารมีการปลูกพืชผักในกระถางยางรถยนต์ การบริหารจัดการทุนและการจัดระบบสวัสดิการ จัดตั้งกองทุนและหรือจัดระบบสวัสดิการสนับสนุนครอบครัวเกษตรกรผู้ทำเกษตรกรรมยั่งยืน ผู้ผลิตอาหารปลอดภัยในชุมชน หรือผู้กระจายอาหารปลอดภัยในชุมชนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่ออาหารปลอดภัยในชุมชน รณรงค์การอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ล้อมเพื่อรักษา เพิ่มแหล่งอาหารในชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้านในเขตตำบลโคกจาน

๑.๕ ทูทางสังคมระดับตำบล ประกอบด้วย หมอเดินอาสา อาสาสมัครเกษตร ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรประจำตำบลโคกจาน วิสาหกิจชุมชนปุ๋ยอัดเม็ดตำบลโคกจาน กองทุนสวัสดิการตำบลโคกจาน กองทุนโคกระบือ ตำบลโคกจาน กองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลโคกจาน สภาเด็กและเยาวชนตำบลโคกจาน อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนตำบลโคกจาน ชมรมผู้สูงอายุ กลุ่มกลองยาว ศูนย์การศึกษาตามอัธยาศัยประจำตำบลโคกจาน โดยทุกระดับตำบลเข้ามามีบทบาทในเรื่องการพัฒนากระบวนการผลิต ส่งเสริมให้ประชาชนรวมกลุ่มในตำบลพัฒนาทักษะและเทคนิคระบบการเกษตรที่ปลอดภัยและมี ส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มช่วยเหลือดูแลกันเองด้านกระบวนการผลิตจัดให้มีอาสาสมัครสนับสนุนกระบวนการผลิตและการจัดการผลผลิต การรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ เพื่อให้เกิดกระบวนการผลิตอาหารเพื่อสุขภาพในชุมชน การเข้าถึงและการกระจาย ประกอบอาชีพตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงที่เหมาะสมในท้องถิ่น สร้างรายได้ให้ครัวเรือน ส่งเสริมการจัดทำแปลงสาธิตทางการเกษตรในตำบลให้เกษตรกรได้เข้าเรียนรู้เป็นแนวทางการดำเนินชีวิต จัดตั้งกองทุนและหรือจัดระบบสวัสดิการสนับสนุนครอบครัวเกษตรกรผู้ทำเกษตรกรรมยั่งยืน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่ออาหารปลอดภัยในชุมชน รณรงค์การอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อรักษา เพิ่มแหล่งอาหารในชุมชนการสำรวจและจัดทำข้อมูลการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน เช่น พื้นที่ป่า ริมถนน แหล่งน้ำสาธารณะ

๑.๖ ทูทางสังคมระดับเครือข่าย ประกอบด้วยกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงองค์การบริหารส่วนตำบลโคกจาน โดยการสนับสนุนจาก มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาประเทศตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (มพพ.) ศูนย์เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ ระบบบริการการแพทย์ฉุกเฉิน องค์การบริหารส่วนตำบลโคกจาน เครือข่ายศูนย์ประสานงานสื่อสร้างสุขภาวะเด็กและเยาวชนภาคอีสาน (ศสอ.) (จัดการขยะ) โดยทูทางสังคมระดับเครือข่ายเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมระบบอาหารชุมชนในเรื่องจัดอบรมเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง พร้อมเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับคนในและนอกหมู่บ้าน ดำเนินโครงการประกวดหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ในระดับตำบล ร่วมประกวดระดับอำเภอ และระดับจังหวัด โดยเน้นกิจกรรมลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ โดยเฉพาะการปลูกพืชผักสวนครัวรั้วกินได้ในพื้นที่ริมถนนในหมู่บ้านครบ ๑๒

หมู่บ้านพร้อมเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับคนในและนอกหมู่บ้านและพัฒนาศักยภาพ อาสาสมัครดูแลสุขภาพ นำไปสู่การปรับพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหาร

๒. ผลกระทบของระบบอาหารชุมชนต่อชุมชนท้องถิ่น (ด้านสังคม เศรษฐกิจ สภาวะแวดล้อม สุขภาพ การเมืองการปกครอง และการจัดการตนเอง)

ศักยภาพการจัดการระบบอาหารชุมชนสร้างผลกระทบที่เกิดขึ้นกับคนในตำบลโคกจานโดยมีการทำงานและกิจกรรมที่เกี่ยวกับด้านเศรษฐกิจเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งการจัดการด้านเศรษฐกิจร่วมกับการจัดการระบบอาหารชุมชน มีการจัดการด้านการดูแลสุขภาพและด้านสังคมที่เน้นการช่วยเหลือเกื้อกูลด้วยสวัสดิการ และการจัดการทรัพยากร เงิน และความรู้ให้คนในตำบลมีโอกาสเข้าถึงได้มากที่สุด ส่วนด้านการจัดการสภาวะแวดล้อมดำเนินการเพื่อสนับสนุนการเกษตร ซึ่งเป็นส่วนขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจชุมชน โดยมีการจัดการด้านการเมืองการปกครองเป็นกลไกในการสร้างกติกาให้อยู่ร่วมกันได้ โดยมีผลกระทบจากการดำเนินการพัฒนาระบบอาหารชุมชน ๖ ด้านดังนี้

๒.๑ ด้านสังคม องค์การบริหารส่วนตำบลโคกจาน ได้ร่วมกันส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณี ให้กับประชาชนในพื้นที่เน้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมงานประเพณีต่าง ๆ โดยการสนับสนุนงบประมาณเพื่อใช้ในการดำเนินกิจกรรม เช่นบุญเข้าพรรษา บุญมหาชาติ จัดกิจกรรมคุณธรรมจริยธรรมให้เด็กและเยาวชน เน้นการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ร่วมกับผู้ปกครองโดยสนับสนุนงบประมาณให้เพื่อใช้ในงานด้านการกีฬาและนันทนาการ และการดูแลโภชนาการด้านอาหาร สนับสนุนงบประมาณให้โรงเรียนและวัดในพื้นที่เพื่อใช้ในกิจกรรมมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาตำบลมีความรักความสามัคคี โดยมีหน่วยงานเครือข่ายในพื้นที่ คือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ๑ แห่งและโรงเรียนในเขตพื้นที่ตำบล ๔ แห่ง ศูนย์การศึกษาตามอัธยาศัยประจำตำบล ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และสภาเด็กและเยาวชนตำบลโคกจาน

การจัดสวัสดิการในตำบลโคกจานมีกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลโคกจาน (ออมวันละบาท) ช่วยเหลือสมาชิกในการรักษาพยาบาล การเสียชีวิตตลอดบุตร ประสบอุบัติเหตุจนสูญเสียอวัยวะ เป็นต้น ชมรมผู้สูงอายุตำบลโคกจานเป็นการช่วยเหลือสมาชิกที่เป็นผู้สูงอายุ ผู้พิการที่เป็นสมาชิกในกรณีเสียชีวิต รวมทั้งการช่วยเหลือสวัสดิการจากภาครัฐ เช่น เบี้ยผู้สูงอายุ เบี้ยผู้พิการ การจัดสวัสดิการโดยชุมชน มีการดำเนินการอย่างเต็มพื้นที่ครอบคลุมหลายหมู่บ้าน กองทุนธนาคารข้าวซึ่งมีครอบครัวจำนวน ๑๒ หมู่บ้าน โดยการบริหารในรูปแบบคณะกรรมการเพื่อช่วยเหลือคนในชุมชนเมื่อยามขาดแคลน ประสบปัญหาภัยแล้งโรคศัตรูพืชระบาด และเป็นเมล็ดพันธุ์ข้ามเมื่อยามฉุกเฉิน กองทุนธนาคารหมู่บ้าน ส่งเสริมสมาชิกการออม นำเงินให้กับสมาชิกยืม เพื่อใช้เป็นทุนในการผลิต กองทุนโคกระบือตำบลโคกจาน ดำเนินงานสร้างสวัสดิการด้วยการให้ประชาชนในตำบลที่ยากจนยืม โค กระบือไปเลี้ยง และแบ่งลูกที่คลอด ให้กับผู้เลี้ยงงาน ส่งผลกระทบเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนทุกเพศทุกวัยในตำบล มีความสามัคคีร่วมแรงร่วมใจเกิดการรวมกลุ่มทำกิจกรรม บริหารกลุ่มในรูปแบบคณะกรรมการ ช่วยให้ประชาชนรู้จักการออม เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีสวัสดิการเสริม ช่วยแก้ไขปัญหาตั้งแต่เกิด แก่ เจ็บ ตาย สร้างฐานความอารีเพื่อช่วยเหลือกันชุมชน มีเงินกองทุนเพื่อสวัสดิการในตำบลจำนวน ๓,๐๒๖,๐๐๐ บาท และกองทุนในการยืมประกอบอาชีพด้านการเกษตร เงินทุนทั้งหมด ๑,๑๐๔,๐๘๒ บาท

การดูแลสุขภาพเมื่อเกิดภัยฉุกเฉิน องค์การบริหารส่วนตำบลโคกจาน มีความพร้อมในการให้ความช่วยเหลือคนในชุมชน เมื่อเกิดปัญหา อุทกภัย เกิดอัคคีภัย ภัยแล้ง ศัตรูพืชระบาด ร่วมกับศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรประจำตำบลโคกจาน กลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน หนุนเสริมกำลังอาสาสมัครช่วยเหลือ รับแจ้งเหตุสาธารณภัยเหตุฉุกเฉิน ตลอด ๒๔ ชั่วโมง เผื่อระวังและสอดส่องดูแลความปลอดภัยให้กับประชาชน มีการประชาสัมพันธ์เตือนภัยทางการเกษตร โรคระบาด สามารถลดอัตราความเสียหายจากการเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติในตำบลโคกจานได้

๒.๒ ด้านเศรษฐกิจ ตำบลโคกจาน อาชีพทำการเกษตรจำนวน ๑,๑๒๗ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๗๖ มีหนี้สิน ๗๐๔ ครัวเรือน หนี้สินจากการทำการเกษตร การศึกษาของบุตร และค่าใช้จ่ายด้านอาหารใน

ครอบครัว รายได้ของประชาชนมาจากการขายผลผลิตทางการเกษตรซึ่งมีรายได้น้อย ขาดเงินออม ก่อให้เกิดผลกระทบปัญหาหนี้สินในครัวเรือนจากผลกระทบดังกล่าว องค์การบริหารส่วนตำบลโคกจานจึงได้ตระหนักและส่งเสริมให้ประชาชนมีแนวคิด หาวิธีการเพื่อหารายได้ในการดำรงชีวิตและมีการรวมกลุ่มกันขึ้นเพื่อแก้ปัญหาเศรษฐกิจ คือ และได้หาจัดการสร้างกลุ่มอาชีพ เพื่อส่งเสริมการเกิดสร้างรายได้ที่เข้มแข็งขึ้นเพื่อช่วยลดปัญหาดังกล่าว สามารถลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ให้กับสมาชิกในกลุ่ม ส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่มนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ และสร้างความสามัคคี สร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่ม เช่น ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงองค์การบริหารส่วนตำบลโคกจาน โดยการสนับสนุนจาก มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาประเทศตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง(มพพ.) จัดอบรมเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง และ ศูนย์เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอและเกษตรทฤษฎีใหม่พร้อมเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับคนในและนอกหมู่บ้าน การเพิ่มรายได้และสร้างอาหารให้กับชุมชน โดยการทำอาชีพเสริม เช่น ปลูกผักสวนครัว ครัวเรือนตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียง ทำหน่อไม้ส้ม ทำไข่เค็ม จักสาน สานแห เย็บผ้า น้ยาล้างจาน กลุ่มทอผ้า กลุ่มผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ กลุ่มโพหญ้า กลุ่มทอเสื่อ การลดรายจ่ายในครัวเรือนได้แก่ การปลูกผักสวนครัวไว้กินเองบริเวณบ้าน การนำใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต การสนับสนุนการทำบัญชีครัวเรือน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มสตรี โรงเรียนอสนีเกษตรอินทรีย์ โรงเรียนชวานาบ้านโนนสว่าง หมู่ที่ ๔ กลุ่มปลูกเผือก หมู่บ้านจัดการตนเองเกษตรพึ่งตนเอง หมู่ที่ ๔ หมู่บ้านจัดการตนเองเกษตรกรรมยั่งยืน หมู่ที่ ๔ หมู่บ้านต้นเศรษฐกิจพอเพียงหมู่ที่ ๓ หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงหมู่ที่ ๑,๕ หมู่บ้านส่งเสริมอาชีพ หมู่ที่ ๘,๑๑ หมู่บ้านวิถีโคกน้ำคำ หมู่ที่ ๑๐ ,๑๒ หมู่บ้านอนุรักษ์อาหารชุมชน หมู่ที่ ๒ กองทุนหมู่บ้านทั้ง ๑๒ หมู่บ้าน ซึ่งการดำเนินงานโดยคณะกรรมการหมู่บ้านผู้ใหญ่บ้านเป็นส่วนนำในการส่งเสริมอาชีพกิจกรรมต่างๆ

๒.๓ ด้านสถานะแวดล้อม ตำบลโคกจาน มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ดอนใช้เป็นที่อยู่อาศัย มีที่ราบลุ่มใช้เป็นพื้นที่ ทำนา มีแหล่งน้ำตามธรรมชาติ หลายแห่งด้วยกันคือ ลำห้วยผืน่วน ห้วยขวางโตน ห้วยศาลา ห้วยหึ่งข้าง ห้วยพ่อเฒ่า ห้วยระเว ห้วยกลาง ห้วยหิน ห้วยไผ่บ้านและอ่างเก็บน้ำห้วยระเว เป็นแหล่งอาหารและแหล่งน้ำในการเกษตร แต่มีปัญหาในเรื่องของฤดูแล้งไม่สามารถกักเก็บน้ำไว้ใช้ได้เนื่องจากไม่มีที่กักเก็บน้ำมากพอ ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลโคกจานร่วมกับ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มผู้ใช้น้ำ โรงเรียน ประถมศึกษาในพื้นที่ ๔ แห่ง และผู้มีจิตอาสา ในการสร้างฝายชะลอน้ำ ในช่วงฤดูแล้งทั่วทั้งตำบล จำนวน ๒๔ จุด ทำให้มีน้ำไว้สำหรับทำการเกษตรและให้สัตว์เลี้ยง และยังได้ประสานหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในการขุดลอกลำห้วยที่ตื้นเขิน และสร้างฝายกักเก็บน้ำ ทำให้ลดปัญหาน้ำเค็มและเพิ่มน้ำบาดาลให้กับระบบประปาหมู่บ้าน ในตำบลโคกจานหมู่ที่ ๒ หมู่ที่ ๖ หมู่ที่ ๑๐ หมู่ที่ ๑๒ ซึ่งเป็นป่าโคกน้ำคำ ในพื้นที่มีการอนุรักษ์ปลูกต้นไม้เพิ่มเติม มีฝายระเววังไผ่ป่าของกรรมการหมู่บ้าน เพื่อเป็นแหล่งอาหารทางธรรมชาติที่มีเห็ด หน่อไม้ แผลงต่างๆ พืชสมุนไพร

การจัดการมลพิษสถานการณ์ในตำบลโคกจานไม่มีปัญหาเรื่องขยะเนื่องจากชุมชนได้มีการคัดแยกขยะในครัวเรือนสามารถกำจัดเอง แต่องค์การบริหารส่วนตำบลโคกจานได้ออข้อบัญญัติเรื่องการกำจัดขยะเพื่อป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น รวมถึงส่งเสริมการ คัดแยกขยะ มีการอบรมให้ความรู้ในการผลิตปุ๋ยชีวภาพการใช้เชื้อจุลินทรีย์ เชื้อรา ในการกำจัดศัตรูพืช เพื่อช่วยลดต้นทุนและลดการใช้สารเคมีให้กับชุมชน

การจัดการสถานะแวดล้อมพื้นที่สาธารณะ เน้นที่การจัดการจุดเสี่ยงในหลายหมู่บ้านที่ยังไม่มีไฟฟ้าส่องสว่าง เพื่อป้องกันปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด และความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และเมื่อประสบเหตุต่างๆ มีรถพยาบาลฉุกเฉินขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกจานพร้อมเจ้าหน้าที่ ให้บริการตลอด ๒๔ ชั่วโมง การจัดการสถานะแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพคนในชุมชน มีลานกิจกรรมเพื่อออกกำลังกาย ทั้ง ๑๒ หมู่บ้าน มีการจัดกิจกรรมการออกกำลังกาย เพื่อให้คนภายในชุมชนได้ออกกำลังกายร่วมกัน

๒.๔ ด้านสุขภาพ องค์การบริหารส่วนตำบลโคกจานเข้ามามีส่วนช่วยในการส่งเสริมแนวทางการดำเนินงานด้านกลุ่มสุขภาพ ที่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน เช่น กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านกองทุน (อสม.) อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน(อผส.) กองทุนหลักประกันสุขภาพตำบล

(สปสช.) ระบบบริการการแพทย์ฉุกเฉิน กลุ่มแพทย์แผนไทย ชุมรมสร้างสุขภาพ ชุมรมผู้สูงอายุตำบลโคกจาน และกลุ่มกลองยาว กลุ่มปลูกสมุนไพรแปรรูปสมุนไพร ซึ่งทั้งหมดนี้ ถือได้ว่าเป็นกลไกหลักที่สำคัญในการขับเคลื่อนงานด้านสุขภาพและชุมชนในการมีส่วนร่วมให้บริการเชิงรุกในชุมชนเพื่อให้มีความรู้ด้านสุขภาพ ทั้งการส่งเสริมสุขภาพ การควบคุมป้องกันโรค ประชาสัมพันธ์ให้เกิดความรู้และความเข้าใจที่นำไปสู่การปรับพฤติกรรมการบริโภคอาหารเพื่อป้องกันและจัดการโรค เช่น การลดเค็ม ลดหวาน การลดการใช้สารเคมีการเกษตรการสร้างอาสาสมัครในการดูแลรักษาและป้องกันโรคด้วยอาหารเพื่อสุขภาพ การพัฒนาเมนูอาหารที่เหมาะสมกับผู้ป่วย การรักษาพยาบาลเบื้องต้น การฟื้นฟูสมรรถภาพ ทำให้สามารถช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตั้งแต่เกิดจนตาย

๒.๕ สถานะด้านการเมืองการปกครอง องค์การบริหารส่วนตำบลโคกจานบริหารจัดการตำบลแบบมีส่วนร่วมทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน เน้นการจัดการที่เป็นระบบ เปิดเผย โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ มี เน้นการทำงานร่วมกันระหว่างท้องที่และท้องถิ่น โดยมีการทำข้อตกลงร่วมกันในการออกกฎระเบียบ ภายในชุมชน ข้อบัญญัติการจัดการขยะ และสิ่งปฏิกูล มีการประชุมสัจจурเพื่อพบปะกันทุกเดือนของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ส่วนราชการในพื้นที่ มีการเข้าร่วม ร่วมเวทีประชาคม ร่วมประชุมหมู่บ้าน ร่วมทำแผนชุมชน แผนพัฒนาตำบล เพื่อหาแนวทางการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้น และสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ทางตรง พร้อมหาทางแก้ไข เพื่อรับฟังปัญหาความเดือดร้อน เป็นการตอบสนองปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น รวมทั้งเน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วนที่อยู่ในตำบล ตั้งแต่ระดับครัวเรือน กลุ่มองค์กรชุมชน หน่วยงาน เครือข่าย โดยใช้โครงสร้างคณะกรรมการแกนนำ เพื่อเป็นหน่วยเสริมการมีส่วนร่วมของครัวเรือน มีการแก้ปัญหากรณีพิพาทและการไกล่เกลี่ยที่เกิด ในระดับหมู่บ้าน เช่นกรณีสัตว์เลี้ยงกัดกินพืชผัก ซึ่งมีคนหลักในการไกล่เกลี่ยคือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และญาติผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือทำให้สามารถไกล่เกลี่ยมีข้อยุติภายในชุมชนเอง และมีการส่งเสริมให้มีกิจกรรมอาสาต่าง ๆ อัตรากำลัง ชูรักษาความสงบประจำหมู่บ้าน (ชรบ.) ในแต่ละหมู่บ้าน สร้างการมีส่วนร่วม ตั้งแต่ระดับครัวเรือน สนับสนุนการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มและองค์กรชุมชนในตำบล เพื่อให้เกิดความร่วมมือที่หลากหลาย ซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชน มีส่วนร่วมในการจัดการเพื่อรับฟังปัญหา การดำเนินการที่ผ่านมา และแนวทางร่วมกันการพัฒนาตำบลโคกจานต่อไป

ระบบอาหารชุมชนของตำบลโคกจาน

ตำบลโคกจานมีการขับเคลื่อนเกษตรกรรมยั่งยืนสู่อาหารเพื่อสุขภาพและการสนับสนุนใช้ศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาด้านการเกษตร ด้วยการมีปัจจัยที่ทำให้การพัฒนาระบบอาหารชุมชนให้เกิดผลสำเร็จประกอบด้วย ๑ ระบบหลัก ๖ ระบบสนับสนุน ๗ งานและกิจกรรมเพื่อให้การขับเคลื่อนระบบอาหารชุมชนครอบคลุมตอบสนองความต้องการของชุมชน นำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนตำบลโคกจานมีรายละเอียดดังนี้

๑. ระบบหลักอาหารชุมชนของตำบลโคกจาน มี ๓ ระบบย่อย ได้แก่ ๑) ข้าวและโรงสี ๒) พืชผักและสมุนไพร ๓) การเลี้ยงสัตว์ สามารถอธิบายรายละเอียดได้ดังนี้ ระบบอาหารชุมชนมีการขับเคลื่อนงานร่วมกันในตำบลโคกจานจนสามารถทำให้ประชาชนในตำบลมีข้าวกินทุกวันครบถ้วนรอบฤดูกาลผลิตในรอบปี มีการดำเนินงานและกิจกรรมของชุมชนทางสังคมในพื้นที่ตำบลดังนี้

๑) ข้าวและโรงสี ศูนย์พันธุ์ข้าวชุมชน สนับสนุนในการกระจายพันธุ์ข้าวเจ้าพันธุ์หอมมะลิ ๑๐๕ ข้าวเหนียว พันธุ์ กข.๖ ส่งเสริมแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ การทำนาด้วยระบบปลอดสารเคมี เป็นแหล่งเรียนรู้จุดสาธิตการทำนาเมล็ดพันธุ์ กลุ่มข้าวหอมมะลิอินทรีย์ การสร้างเครือข่ายทั้งภายในตำบลและนอกตำบลในการผลิตข้าวหอมมะลิ ด้วยมาตรฐานการรับรองเกษตรอินทรีย์ ทำให้ได้กินข้าวที่ปลอดภัย เพิ่มราคาข้าวที่จำหน่ายมากกว่าท้องตลาดร้อยละ ๑๕ โรงเรียนชาวนาเกษตรอินทรีย์ บ้านโคกน้อย บ้านโคกใหญ่ บ้านโคกจาน บ้านแอมเจริญ ส่งเสริมกิจกรรมลงแขกการทำนาในระดับประถมศึกษาสร้างหลักสูตรท้องถิ่น โรงสีอินทรีย์เกษตรอินทรีย์ เพิ่มมูลค่าผลการผลิตทางการเกษตรโดยใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นด้วยการรับซื้อข้าว GAP จากสมาชิกและจำหน่ายข้าวสารในชุมชนและนอกชุมชนให้บริการสีข้าวให้กับข้าวประชชนฟรี ใช้ประโยชน์จากเกลบนำมาทำปุ๋ยหมักชีวภาพ รำ ปลายข้าว ใช้ในการเลี้ยงสัตว์ โค กระบือ เป็ด ไก่ โรงเรียนชาวนา กิจกรรมในการลงแขกทำนา เรียนรู้การทำนาปลอดสารเคมี การลดต้นทุนการผลิต

๒) พืชผักและสมุนไพร นอกเหนือจากการทำนาปลูกข้าวกินเองในตำบลแล้วยังมีการส่งเสริมให้ประชาชนปลูกพืชผักและสมุนไพรไว้กินเอง ในครัวเรือน พื้นที่ริมถนนในหมู่บ้านครบ ๑๒ หมู่บ้าน ไม่ซื้อผักกิน ๓ ชนิด ตะไคร้ ข่า แมงลัก เป็นต้น กลุ่มผู้ปลูกสมุนไพรได้ดำเนินการอย่างเข้มแข็ง สร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับครอบครัว มีรายได้จากการจำหน่ายขมิ้นชัน โพลี ตระไคร้หอมสด ใบมะขามแห้ง ใบหนาดสด บอระเพ็ด และสมุนไพรอื่นๆ กลุ่มผู้ปลูกสมุนไพรสามารถสร้างเครือข่ายของกลุ่มในอำเภอตระการพืชผลถึงจำนวน ๔๐ กลุ่ม โดยการสนับสนุนของโรงพยาบาลตระการพืชผล มีการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับสมุนไพร เป็นสถานที่ทำงานร่วมกันของคนในหมู่บ้าน สมุนไพรที่ปลูกได้ถูกกลับมาใช้รักษาคนในชุมชนที่เป็นสมุนไพรปลูกตามระบบอินทรีย์ที่มีการรับรองมาตรฐาน กลุ่มปลูกเผือกเป็นอาชีพเสริม เพิ่มรายได้ มีการบริหารจัดการการใช้น้ำที่มีอย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด ร่วมกับชุมชนในการอนุรักษ์แหล่งน้ำ ถ่ายทอดประสบการณ์ในการปลูกเผือกที่หัวใหญ่ มีรายได้ ๑ ไร่มากกว่าทำนา ๑๐ ไร่

๓) การเลี้ยงสัตว์ สามารถที่จะสร้างรายได้และลดการซื้ออาหารบริโภคในตำบล เพิ่มปริมาณการใช้ปุ๋ยจากมูลสัตว์มากขึ้น มีกลุ่มที่ดำเนินกิจกรรมที่สนับสนุนระบบอาหารชุมชนดังนี้ กลุ่มโคเนื้อแม่พันธุ์ กลุ่มเลี้ยงโคพันธุ์พื้นเมือง กลุ่มกองทุนเลี้ยงโค กระบือกลุ่มเลี้ยงไก่กลุ่มผสมพันธุ์พื้นเมืองกลุ่มเลี้ยงปลาในบ่อซีเมนต์ บ่อดิน กลุ่มเลี้ยงหมูหลุม กลุ่มเลี้ยงกบ

๒. ระบบสนับสนุนอาหารชุมชนประกอบ มี ๖ ระบบ ดังนี้ ๑) ศูนย์เรียนรู้ทางด้านการเกษตร ๒) ปุ๋ยอินทรีย์ ๓) ตลาดการแปรรูปอาหารและงานหัตถกรรมพื้นบ้าน ๔) กองทุนและสวัสดิการ ๕) การดูแลสุขภาพ ๖) การจัดการทรัพยากรเพื่ออาหารปลอดภัย

๑) ศูนย์เรียนรู้ทางด้านการเกษตร เป็นระบบที่สนับสนุนงานระบบอาหารชุมชนสามารถขับเคลื่อนและกระจายประสบการณ์ถ่ายทอดความรู้และส่งเสริมการรวมตัวของเกษตรกรเพื่อวางแผนพัฒนา

การเกษตรภายใต้หลักการที่ประชาชนมีส่วนร่วมคิดวิเคราะห์และตัดสินใจในการกำหนดแผนการพัฒนาพื้นที่ด้วยตนเองเพื่อให้อุปสงค์ต่อปัญหาและความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริงโดยศูนย์เรียนรู้ทำหน้าที่ในการสนับสนุนด้านการบริการ ทั้งด้านพืช ปศุสัตว์ ประมง รวมทั้งการให้ข้อมูลข่าวสารการเกษตร ที่สำคัญแก่เกษตรกรในลักษณะบูรณาการ ณ จุดเดียว มีศูนย์เรียนรู้ในพื้นที่ตำบลจำนวน ๕ ศูนย์เรียนรู้ ดังนี้ ๑) ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรประจำตำบลโคกจาน ๒) ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ (กศน.) ๓) ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตำบลโคกจาน ๔) ศูนย์จัดการศัตรูพืชตำบลโคกจาน ๕) โรงเรียนเศรษฐกิจพอเพียง

๒) ปุ๋ยอินทรีย์ เป็นระบบสนับสนุนการทำการเกษตรโดยลดการใช้สารเคมีเพื่อลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรโดยใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของสมาชิกกลุ่มที่รวมตัวกันนำปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ที่มาจากแนวทางแก้ไขโดยนำความรู้จากสื่อ หน่วยงาน และจากการทดลองทำในพื้นที่มาเป็นข้อมูลในการแก้ปัญหา และขยายผลถ่ายทอดไปยังเกษตรกรในตำบลให้หันมาทำการเกษตรปลอดภัยที่ไม่ใช้สารเคมี แต่เน้นการจัดการตามขั้นตอน ตั้งแต่การเตรียมดินจนถึงเก็บเกี่ยว การใช้ธรรมชาติจัดการปัญหา และการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้กับองค์ความรู้ใหม่จากหน่วยงานภายนอก มีกลุ่มกิจกรรมในการขับเคลื่อนดังนี้ *กลุ่มปุ๋ยชีวภาพและวิสาหกิจปุ๋ยอัดเม็ดตำบลโคกจาน*

๓) ตลาด การแปรรูปอาหาร และงานหัตถกรรมพื้นบ้าน มี ๓ ระบบย่อย ได้แก่ (๑) ตลาดนัดชุมชนบ้านโคกน้อย บ้านไร่แดง (๒) การแปรรูปอาหาร (๓) งานหัตถกรรมพื้นบ้าน

(๑) ตลาดนัดชุมชนบ้านโคกน้อย บ้านไร่แดงตลาดนัดชุมชนบ้านโคกน้อย บ้านไร่แดง และร้านค้าชุมชนมีการดำเนินกิจกรรมในเรื่องการกระจายอาหารที่เกิดขึ้นในตำบลจากการปลูกกินเหลือขาย เลี้ยงสัตว์ เกิดเองตามธรรมชาติ กระจายให้กับผู้บริโภคในตำบลเองและนอก

(๒) การแปรรูปอาหาร *กลุ่มทำหน่อไม้ส้ม กลุ่มแปรรูปอาหารจากเผือก กลุ่มผลิตข้าวกล้องงอก กลุ่มสตรีแม่บ้าน กลุ่มทำน้ำพริกแจ่วบอง กลุ่มทำไข่เค็ม กลุ่มปลานิลแดดเดียว กลุ่มแม่บ้าน* เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมอาชีพให้กับชุมชนนอกเหนือจากการบริโภคโดยตรงแล้วมีการแปรรูปเพื่อการเก็บรักษาและเพิ่มมูลค่าของสินค้าเกษตร

(๓) งานหัตถกรรมพื้นบ้าน *กลุ่มทอเสื่อ กลุ่มจักสานผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ กลุ่มพานบายศรี กลุ่มสานแห กลุ่มเย็บเสื้อผ้า กลุ่มทำลวดหนาม กลุ่มทำเตียงจากไม้ไผ่ กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง กลุ่มโพห์ญาคา กลุ่มน้ำยาล้างจาน* เป็นงานที่เสริมรายได้จากการประกอบอาชีพทำให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มจากการรวมกลุ่มทำอาชีพเสริม

๔) กองทุนและสวัสดิการ มี ๒ ระบบย่อย ได้แก่ (๑) กองทุนเพื่อการผลิต (๒) กองทุนเพื่อสวัสดิการสามารถอธิบายของระบบย่อยได้ดังนี้

(๑) กองทุนเพื่อการผลิต ประกอบด้วย *กองทุนธนาคารข้าวหมู่ที่ ๑-๑๒ กองทุนหมู่บ้านหมู่ที่ ๑-๑๒ ธนาคารหมู่บ้าน กองทุนร้านค้า ออมวันละบาทเพื่อเศรษฐกิจพอเพียง กองทุนเลี้ยงโค กระบือ ตำบลโคกจาน* โครงการแก้ไขปัญหาความยากจน *กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต* ส่งผลกระทบต่อการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในตำบล สามารถส่งผลกระทบต่อในด้านเศรษฐกิจของชุมชน คือ ลดรายจ่ายในการซื้อข้าวไว้บริโภค ซึ่งมีการฝากถอนข้าวเพื่อช่วยเหลือสมาชิกที่ขาดแคลนข้าวบริโภค ในด้านสุขภาพคือ มีสุขภาพพลานามัยที่ดี และในด้านสังคม คือ คนในชุมชนช่วยเหลือกัน แบ่งปันกันระหว่างคนในชุมชน สร้างความสามัคคีให้คนในชุมชน ส่งผลให้สถานการณ์ชุมชนมีข้าวไว้สำรองไว้ในยามขาดแคลน และเป็นธนาคารเมล็ดพันธุ์เมื่อยามจำเป็น สามารถเป็นแหล่งทุนให้กับคนในตำบลในการยืมประกอบอาชีพด้านการเกษตร เป็นเงินทุนทั้งหมด ๑,๑๐๔,๐๘๒ บาท

(๒) กองทุนเพื่อสวัสดิการ ประกอบด้วย *ฅาปนกิจศพหมู่บ้าน กองทุนฅาปนกิจผู้สูงอายุตำบลโคกจาน กองทุนสวัสดิการตำบลโคกจาน(ออมวันละบาท) กองทุนอาสาสมัครตำบลโคกจาน กองทุนชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านตำบลโคกจาน ฅาปนกิจอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนตำบลโคกจาน* ส่งผลกระทบต่อแก้ไข

ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนทุกเพศทุกวัยในตำบล มีความสามัคคีร่วมแรงร่วมใจ เกิดการรวมกลุ่มทำกิจกรรม บริหารกลุ่มในรูปแบบคณะกรรมการ ช่วยให้ประชาชนรู้จักการออม เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีสวัสดิการเสริม ช่วยแก้ไขปัญหาตั้งแต่เกิด แก่ เจ็บ ตาย สร้างฐานความอารีเพื่อช่วยเหลือกันในชุมชน มีเงินกองทุนเพื่อสวัสดิการในตำบลจำนวน ๓,๐๒๖,๐๐๐ บาท

๕) การดูแลสุขภาพ เป็นระบบที่หนุนเสริมระบบอาหารชุมชนสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในการดูแลสุขภาพเชิงรุก เป็นกลไกหลักที่สำคัญในการขับเคลื่อนงานด้านสุขภาพ เพื่อให้มีความรู้ด้านสุขภาพ ทั้งการส่งเสริมสุขภาพ การควบคุมป้องกันโรคสู่การปรับพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารเพื่อป้องกันและจัดการโรค ประกอบด้วย กองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลโคกจาน ระบบบริการการแพทย์ฉุกเฉิน ชมรมสร้างสุขภาพบ้านโคกจาน ชมรมผู้สูงอายุบ้านโคกจาน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อาสาสมัครดูแลสุขภาพที่บ้าน(โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโคกน้อย) กลุ่มแพทย์แผนไทย กลุ่มนวดแผนไทย กลุ่มรักษสุขภาพ(แปรรูปสมุนไพร) กลุ่มหมอสูตกร หมอพรหมณ์ กลุ่มหมอโบราณ กลุ่มกลองยาว กลุ่มสรวัดญญะ

๖) การจัดการทรัพยากรเพื่ออาหารปลอดภัย มี ๓ ระบบย่อย (๑)การจัดการน้ำ (๒)การจัดการป่าโคกน้ำคำ (๓)การจัดการขยะ มีรายละเอียดดังนี้

(๑) การจัดการน้ำ ประกอบด้วย กลุ่มผู้ใช้น้ำเพื่อการเกษตร กลุ่มจัดการน้ำ(ฝายแม่ั่ว) ระบบประปาหมู่บ้าน ตำบล อ่างเก็บน้ำห้วยระเว ห้วยระเว ห้วยพ่อเฒ่า ห้วยกวางโตน ห้วยไผ่บ้าน ห้วยศาลา ห้วยหิ้งช้าง ห้วยผีผ่วน ส่งผลกระทบในเรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เอื้อต่อการทำการเกษตร

(๒) การจัดการป่าโคกน้ำคำ ประกอบด้วย คณะกรรมการหมู่บ้านจัดการป่า(หมู่ที่ ๒,๑๐,๑๒) ส่งผลกระทบในการดำเนินกิจกรรมในพื้นที่มีการอนุรักษ์ปลูกต้นไม้เพิ่มเติม มีฝักระวังไฟป่าของกรรมการหมู่บ้านเพื่อเป็นแหล่งอาหารทางธรรมชาติ เช่น เห็ด หน่อไม้ แผลงต่างๆ และพืชสมุนไพร

(๓) การจัดการขยะประกอบด้วย สภาเด็กและเยาวชน(จัดการขยะ) ตำบลโคกจาน เครือข่ายศูนย์ประสานงานสื่อสร้างสุขภาวะเด็กและเยาวชนภาคอีสาน(ศสอ.) ดำเนินกิจกรรมส่งผลให้สามารถนำขยะที่สามารถกลับมาทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพ บำรุงพืชผัก และส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนรู้จักการคัดแยกขยะในระดับครัวเรือน

เรื่องเด่นของระบบอาหารชุมชนตำบลโคกจาน “ทุกครัวเรือนต้องมีข้าวกิน”

คนในตำบลโคกจานมองข้าวเป็นปัจจัยที่สำคัญหลักของคนในตำบล มีความจำเป็นต้องส่งเสริมให้คนในตำบล “ปลูกข้าวเอง เก็บไว้กินเอง เก็บไว้ทำพันธุ์” เริ่มตั้งแต่ทุกครัวเรือนมีที่ทำกิน ดูแลรักษาบำรุงดิน มีความรู้ในการคัดเลือกพันธุ์ข้าวไว้ทำพันธุ์ การปลูกข้าวด้วยการลงแขกดำนา ทำนาเองลดค่าใช้จ่ายด้านค่าจ้างแรงงาน ร่วมกันจัดการน้ำในระดับไร่นาลำห้วยสาธารณะให้เอื้อต่อการทำนา ใช้แรงงานในการเก็บเกี่ยวลงแขก จัดตั้งกองทุนธนาคารข้าวครอบคลุมทั้งตำบลเป็นคลังอาหารให้ชุมชน มีโรงสีที่สามารถแปรรูปเป็นข้าวกล้องให้ชุมชนกิน ซึ่งระบบอาหารชุมชน ข้าว ในตำบลโคกจานสามารถสะท้อนให้เห็นว่าวิถีของคนในตำบลที่บริโภคข้าวเป็นหลักขาดอะไรขาดได้แต่ขาดข้าวที่ยั่งยืนจะทำให้ชีวิตลำบาก จากการที่ตำบลโคกจานมีข้าวกินทุกครัวเรือน ข้าวในระบบอาหารชุมชนสามารถยกระดับคุณภาพชีวิต ทุกกลุ่มประชากรได้รับผลประโยชน์จากการ **ปลูกอยู่ ปลูกกิน**

ถึงแม้พื้นที่ในตำบลโคกจานจะประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำ ทำนาได้ปีละครั้งต้องอาศัยน้ำฝนมีพื้นที่ทั้งหมด ๔๔,๐๕๑ ไร่ พื้นที่ทำนา ๓๙,๓๐๐ ไร่ จำนวนประชากรทั้งหมด ๑,๔๗๕ ครัวเรือน ครัวเรือนทำนา ๑,๑๒๗ ครัวเรือน ผลผลิตข้าวเฉลี่ยตำบลโคกจาน^๑ ๓๐๐ กิโลกรัมต่อปี ตำบลโคกจานจะมีผลผลิตรวมทั้งหมด ๑๑,๗๙๐,๐๐๐ กิโลกรัมต่อปี(๑๑,๗๙๐ ตัน) การบริโภคข้าวของคนในครัวเรือนตำบลโคกจานเฉลี่ย^๒ ๑,๘๐๐ กิโลกรัมต่อปี คนในตำบลโคกจานจะบริโภคข้าวจำนวน ๒,๖๕๕,๐๐๐ กิโลกรัมต่อปี(๒,๖๕๕ ตัน)เฉลี่ยสมาชิกในครัวเรือนมีจำนวน ๖ คน จะมีข้าวที่เหลือจากการเก็บไว้บริโภค จำนวน ๙,๑๓๕,๐๐๐ กิโลกรัมต่อปี (๙,๑๓๕ ตัน) หากพื้นที่เกิดภัยพิบัติ หรืออุทกภัย ประชาชนในตำบลโคกจานจะมีข้าวเหลือไว้บริโภคต่อไปอีก **๓ ปี ๕ เดือน** นอกจากทุกครัวเรือนในตำบลโคกจานมีข้าวกินแล้วมีกองทุนช่วยเหลือกันเมื่อยามฉุกเฉิน มีกองทุนธนาคารที่สามารถแบ่งปันเมื่อยามขาดแคลนมีธนาคารข้าวทุกหมู่บ้านเป็นเมล็ดพันธุ์เมื่อจำเป็น ศูนย์พันธุ์ข้าวชุมชนเป็นแหล่งกระจายข้าวพันธุ์ดีให้กับชุมชน เกิดการอาสาช่วยเหลือกัน เช่น การลงแขกทำนา การทำนารวมที่เป็นนาของโรงเรียนประถมศึกษาในพื้นที่ตำบล ๔ แห่ง ศูนย์เรียนรู้ในระดับตำบลสามารถถ่ายทอดความรู้ใหม่ๆและภูมิปัญญาการทำนา ช่วยลดต้นทุน ลดการใช้สารเคมี เรียนรู้กระบวนการตั้งแต่ปลูกจนถึงการแปรรูป มีกองทุนสนับสนุนเงินทุนในการประกอบอาชีพ และเมื่อยามเจ็บป่วยหรือเสียชีวิต

นอกจากการปลูกข้าวเพื่อกินในตำบลโคกจานแล้วยังมีการปลูกพืชผักและสมุนไพรการด้วยดำเนินโครงการประกวดหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ในระดับตำบล ร่วมประกวดระดับอำเภอ และระดับจังหวัด โดยเน้นกิจกรรมลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ โดยเฉพาะการปลูกพืชผักสวนครัวรั้วกินได้ในพื้นที่ริมถนนในหมู่บ้านครบ ๑๒ หมู่บ้าน ไม่ซื้อผักกิน ๓ ชนิด คือ ตะไคร้ ข่า แมงลัก ส่งเสริมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ให้กับเกษตรกรในตำบลโคกจาน เปิดโอกาสให้ผู้สนใจสมัครสมาชิกเข้าร่วมเป็นสมาชิกวิสาหกิจปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดตำบล ร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอตระการพืชผลจัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชอำเภอตระการพืชผลเพื่อถ่ายทอดการเพาะเชื้อชีวภาพเพื่อกำจัดศัตรูพืชให้กับเกษตรกรในตำบลโคกจานสามารถขยายและถ่ายทอดการนำใช้เชื้อชีวภาพเพื่อกำจัดศัตรูพืชในข้าว มันสำปะหลัง สนับสนุนจัดตั้งตลาดเพื่อจำหน่ายสินค้าชุมชน เกิดอาสาสมัครในการดูแลรักษาและป้องกันโรคด้วยอาหารเพื่อสุขภาพจำนวน ๓๐ คน สร้างข้อตกลงร่วมกันของกลุ่มปลูกผักในการบริหารจัดการใช้น้ำจัดตั้งกฎ ระเบียบ กติกา การเข้าใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน การห้ามจับสัตว์น้ำในฤดูวางไข่ การห้ามใช้สารเคมีการเกษตรในพื้นที่ใกล้แหล่งน้ำสาธารณะสร้างความร่วมมือกับ

^๑ ผลผลิตข้าวเฉลี่ยของจังหวัดอุบลราชธานี ปีการผลิต ๒๕๕๖/๒๕๕๗ จำนวน ๓๒๕ กิโลกรัมต่อไร่ ที่มาข้อมูล กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่องข้อมูลเอกภาพ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี ๒๕๕๗ จาก <http://www.moac.go.th>

^๒ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือบริโภคข้าวเฉลี่ย ๔๘๕ กิโลกรัมต่อปี ที่มาข้อมูล รศ.สมพร อัครวิธานนท์ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ เกษตรและทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จาก www.gotoknow.org/posts

ผู้นำชุมชน ประชาชนในตำบลและโรงเรียนประถมศึกษาในตำบล ก่อสร้างฝายชะลอน้ำลำห้วยสายต่างๆในตำบลโคกจานเพิ่มปริมาณน้ำ น้ำ ในช่วงฤดูแล้งทั่วทั้งตำบล จำนวน ๒๔ ฝายในแต่ละปีทำให้มีน้ำไว้สำหรับการเกษตรและให้สัตว์เลี้ยง และยังได้ประสานหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในการขุดลอกลำห้วยที่ตื้นเขิน ขุดสระน้ำในไร่นา จำนวน ปีละ ๑๐๐ บ่อ และสร้างฝายกักเก็บน้ำ ทำให้ลดปัญหาน้ำเค็มและมีปริมาณ ปีละ ๓๓๐,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร เพิ่มน้ำบาดาลให้กับระบบประปาหมู่บ้าน ในตำบลโคกจานหมู่ที่ ๒ หมู่ที่ ๖ หมู่ที่ ๑๐ หมู่ที่ ๑๒ ซึ่งเป็นป่าโคกน้ำค่า ในพื้นที่มีการอนุรักษ์ปลูกต้นไม้เพิ่มเติม มีฝายระวังไฟป่าของกรมการหมู่บ้าน เพื่อเป็นแหล่งอาหารทางธรรมชาติที่มีเห็ด หน่อไม้ แมลงต่างๆ และพืชสมุนไพร เป็นแหล่งอาหารให้ชุมชนต่อไป

นอกจากการดำเนินงานพัฒนาระบบอาหารชุมชนในตำบลโคกจานที่ผ่านมาแล้วนั้น ยังมีงานและกิจกรรมที่ต้องการพัฒนาโดยพิจารณาจากงานประจำที่มีกิจกรรมที่ดำเนินการอยู่แล้วและต่อยอด เพิ่มกิจกรรมเพื่อให้เกิดกิจกรรมที่ตอบสนองระบบอาหาร ทำให้เกิดแนวคิดการพัฒนาที่สนับสนุนการทำการเกษตรของชุมชน มี ๒ แนวทาง คือ ๑) การพัฒนาระดับหมู่บ้านด้วยการจัดการ ลำห้วย อ่างเก็บน้ำที่มีอยู่ในตำบล ด้วยการจัดทำข้อมูล ปริมาณน้ำ เส้นทางเดินของน้ำ ลักษณะการใช้น้ำแต่ละพื้นที่ และนำใช้เพื่อวางแผนออกแบบ สร้างฝายแบบชั่วคราว(ฝายแฉ้ว)หรือฝายถาวร(ฝายน้ำล้น)และสร้างเครือข่ายการใช้แหล่งน้ำร่วมกันระหว่างตำบลและนอกตำบล ๒) การพัฒนาระดับครัวเรือน ด้วยการสนับสนุนด้านรถขุดดิน จากองค์การบริหารส่วนจังหวัดเพื่อขุดสระน้ำในไร่นา และปรับพื้นที่ให้เหมาะในการทำการเกษตร